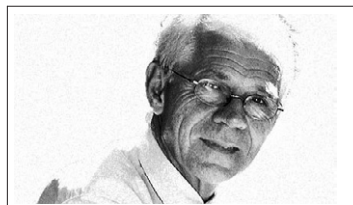

■ ■ ■ Fire av fem utviklingshemmede står fremdeles utenfor arbeidslivet. Det er ille for dem, og det er ille for oss andre.

De arbeidsløstne

MED EGNE ORD
VICTOR D. NORMAN

Da jeg fortalte at jeg skulle skrive om mennesker med utviklingshemming, fikk jeg det klare rådet av en nær venn og kollega at jeg måtte finne en vinkling som gjorde temaet interessant for leserne av DN. Jeg stusset på det, siden jeg alltid har tatt for gitt at leserne av DN har like velutstyrt sosial samvittighet som leserne av Klassekampen, og at det bare er venstresiden i norsk politikk som ser seg tjent med å hevde noe annet; men jeg skal ta hintet allikevel.

La meg begynne med et sitat: «Forskning viser at arbeid er viktig ... fordi det gir et meningsinnhold i livet, strukturerer hverdagen og gir et positivt selvilde.»

Jeg tviler ikke på at det som står i sitatet er korrekt, men er det ikke noe som mangler? Hvor er det blitt av betydningen av arbeid for å tjene til livets opphold? Har vi bodd så lenge i oljeparadiset at vi jobber bare for å finne meningen med livet?

Sitatet er fra en faktarapport som nylig er fremlagt om levekårene for utviklingshemmede.

Det er i år 22 år siden vi sluttet å gjemme bort utviklingshemmede på institusjon og vedtok at de skulle ha samme rett til bolig, arbeid og sosial utfoldelse som andre. Hvordan er det gått? Har de fått det bedre? Er de integrert i samfunnet? Eller har vi bare omdøpt institusjoner til bofelleskap og arbeidstuer til dagsentre?

Faktarapporten er sendt på høring i forbindelse med en stortingsmelding som regjeringen jobber med. Den tegner et forholdsvis positivt bilde av det som har skjedd siden 1991 – mange vil hevde et for positivt bilde. Allikevel er konklusjonen klar: Selv om mange – kanskje de fleste – utviklingshemmede har fått det bedre enn før, er det på områder som bolig, skole og arbeid et klart gap mellom det som var målene og dagens virkelighet.

Verst står det til når det gjelder arbeid. Ifølge rapporten

RESSURSSTERKE. Empo tv og produksjon i Ski lager tv for og med mennesker med utviklingshemming, og er et eksempel på at arbeidsplasser kan legges til rette for utviklingshemmede. Her fra et besøk av prinsesse Märtha Louise i 2010. Foto: Håkon Mosvold Larsen, NTB Scanpix

Tallene viser at det er skikkelig dårlig økonomi å stenge utviklingshemmede ute fra arbeidslivet

er det få utviklingshemmede som har ordinært arbeid. Rundt 20 prosent har tilbud om varig tilrettelagt arbeid i bedrifter med et skjermet arbeidsmiljø. Resten er henvist til kommunale dagsentre eller ingenting.

Tyve år etter reformen står altså 80 prosent av de utviklingshemmede utenfor arbeidslivet. Det er ille for de personene det gjelder. Det er ille også for oss andre. Et enkelt regnestykke kan vise hvor ille.

En gjennomsnittlig norsk arbeidstager koster arbeidsgiveren rundt 600.000 kroner pr år. Siden det er få bedrifter som driver filantropi, må vi gå ut fra at hver av disse arbeidstagerne skaper verdier som minst tilsvarende kostnaden. Arbeidsinnsatsen til en gjennomsnittlig arbeidstager – med gjennomsnittlig arbeidslyst, gjennomsnittlige evner og gjennomsnittlig utdanning – er altså verdt minst 600.000 pr år.

Mennesker med utviklingshemming er ikke som gjennomsnittet. De stiller pr definisjon evnemessig svakere, og de har mindre og (dessverre) dårligere utdanning. Til gjengjeld har de i mange tilfeller en arbeidsløst som arbeidsgivere sjelden ser hos andre – det er vel den eneste gruppen arbeidstagerne i Norge som kvir seg til å ha ferie. Allikevel må vi regne med at det de har å bidra med samlet sett

er betydelig mindre enn gjennomsnittet.

La oss anta at de bare kan bidra med 15 prosent av gjennomsnittet. Isåfall representerer en utviklingshemmet i jobb en årlig verdiskapning på 90.000. Det er et tall som stemmer rimelig godt med det vi vet om inntektene i bedrifter som tilbyr utviklingshemmede arbeid.

Det betyr at de vel 3.000 utviklingshemmede som i dag har tilrettelagt arbeid gir et årlig bidrag på nesten 300 millioner til verdiskapningen i Norge. De rundt 12.000 som er henvist til dagsenter eller ingenting representerer samtidig en tapt verdiskapning på godt over en milliard pr år.

Det er her selv de av DN's lesere som min venn og kollega regner som typiske, bør bli interessert.

Tallene viser at det ikke bare uverdige å stenge utviklingshemmede ute fra arbeidslivet – det er skikkelig dårlig økonomi.

Det merkes ikke minst på offentlige budsjetter. Fordi staten tilbyr så få utviklingshemmede varig tilrettelagt arbeid, må kommunene bruke desto mer på dagsentre og andre rent aktiviserende tiltak; og det staten sparer blir derfor mer enn oppveid av ekstrautgifter i kommunene. I sin tur blir det da vanskeligere for kommunene å oppfylle den forpliktelsen de har til å tilby

gode bo- og skoletilbud til utviklingshemmede.

Jeg har derfor en bønn. Det er naturlig å rette den til Erna Solberg: Jeg vet at du kvir deg for å gi valglofter, fordi du (i motsetning til mange andre) føler ansvar for å følge opp løftene den dagen du kommer i posisjon. Kan du ikke allikevel love at staten skal ta ansvaret for å få flere utviklingshemmede i jobb? Det vil gi en bedre hverdag for noen av de svakeste i samfunnet. Det vil samtidig gi en samfunnsøkonomisk gevinst, styrke offentlige budsjetter og gi kommunene bedre muligheter til å løse andre oppgaver for de svakeste.

Et bedre og billigere valglofte er det vanskelig å finne.

■ Victor D. Norman, professor i samfunnsøkonomi ved Norges Handelshøyskole

FLERE INNLEGG Side 34–35

MED EGNE ORD

KALLE MOENE

HEGE SKJÆIE

VICTOR D. NORMAN

JENS STOLTENBERG

ERNA SOLBERG

LEST SIDEN SIST

To juksamaskiner er meldt stjålet fra en fiskebåt i Ballestad. Politiet ønsker tips om saken.

Lofot-Tidende melder om juksetyveri i Ballestad.

En god lærer er og blir den aller beste fødselshjelp de unge kan få.

Politisk redaktør Sjur Holsen i Bergens Tidende mener jordmødrene ikke når helt opp.

Det er jo fortsatt lov å dumme seg ut på et privat nachspiel, selv med journalister som har konvertert til moralismen, til stede.

Politisk redaktør Harald Stanghelle i Aftenposten gir nachspielene en fremtid til tross for Elisabeth Skarsbø Moens uautoriserte portrettbok om Ola Borten Moe.

Det er ikke sånn at festen slutter bare fordi utestedene stenger. Det kan skje langt verre ting på nachspiel i ukontrollerte former enn på utestedene.

Senterungdomsleder Sandra Borch antyder i Klassekampen at faren ved å stramme inn på skjenketidene er at det kan bli mer materiale til uautoriserte biografier.

Nå er det full fokus på landsmøtet. Alt kan skje. Det blir et heidundrende landsmøte, både dag og natt.

Senterparti-leder Liv Signe Navarsete varslar i Dagbladet at håndbrekket er tatt av i Sp.

Ola Moe driver innendørsidrett, og jeg driver utendørsidrett. Han driver med kylling og olje. Jeg driver med kuer og skau. **Per Olaf Lundteigen forklarer i Dagsavisen om forskjellene i Senterpartiet.**

Han er en av norgeshistoriens desidert verste torpedoer ... nå kommer han til Moss for å snakke om Jesus **Moss Avis beretter om åpenbarelsen.**

KRAGERØ: Beboere i Kalstadkilen klager over speilblank is på gang- og sykkelveien fra huset til Carl Fredrik Monsen og bort til gangbrua over nedre del av Kalstadsetta. Det er så glatt at gående og syklist må bruke bilenes kjørebane for å komme seg fram. **KV-Kragerø Blad Vestmar**

lestsidensist@dn.no

Epost: debatt@dn.no Telefaks: 22 00 11 10
Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom
Underinnlegg/replik: Maks 1500 tegn (ca. 250 ord)
Legg ved portrettfoto

■ Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær Varsom-plakaten.
■ Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt

stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere.
■ Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter.

Debattinnlegg honoreres ikke.
Debattansvarlig: Vidar Ivarsen, tlf. 22 00 10 59 – 932 56 059
debatt@dn.no